

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน*

DIGITAL LEADERSHIP OF PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS

ชญาณิศ โฆษิตพิมานเวช¹ และ เอกราช โฆษิตพิมานเวช²

Chayanit Kositpimanvech¹ and Ekkarach Kositpimanvech²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: chayanit.ko.57@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่หลากหลายมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน พบว่ามีองค์ประกอบ 4 ประการคือ 1) วิสัยทัศน์เกี่ยวกับดิจิทัล 2) ทักษะและความรู้ดิจิทัล 3) การสื่อสารและสารสนเทศโดยดิจิทัล 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งผู้เขียนบทความวิชาการได้สังเคราะห์จากแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ผลงานวิชาการของนักการศึกษา นักวิชาการมาพิจารณาความสำคัญและสอดคล้องกับบริบทของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ซึ่งเป็นองค์กรที่แบ่งเบาภาระให้กับรัฐบาลในการจัดการศึกษาให้กับประชาชน รัฐบาลได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัล เพิ่มศักยภาพกำลังคนดิจิทัล ทักษะดิจิทัลเบื้องต้น ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ เพื่อบริหารรูปแบบใหม่ จึงต้องอาศัยภาวะผู้นำดิจิทัล เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

* Received 19 July 2023; Revised 21 July 2023; Accepted 31 August 2023

Abstract

This academic article is content about digital leadership, which focuses on developing students to have a variety of knowledge and skills, focusing on using digital technology in management to raise the quality of students and personnel to keep up with changes. This academic paper The author seeks to emphasize the Digital Leadership Components of Private School Administrators. There were revealed to be four components: 1) computer vision 2) knowledge and abilities in digital technology 3) Electronic communication and information 4) Technical knowledge. Academic papers were published by authors who combined concepts, principles, theories, and educational activities. Scholars debate the value of digital leadership for private school administrators. It is an organization that relieves the government of the responsibility of providing public education. The government has created a strategy for human resource development in the digital age. Improve the essential digital skills of private school digital workforce administrators. As a result, switching roles and responsibilities is crucial. To put in place a new management style. As a result, digital leadership has become critical. Increasing efficiency and effectiveness.

Keywords : Digital Leadership, Administrators of private school

บทนำ

การพัฒนาประเทศชาติ จำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารในยุคสมัยใหม่ควรมีภาวะผู้นำดิจิทัล (เอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2562) ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยี จะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอม รวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง

ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยในบริบทของประเทศไทย เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถตอบปัญหาความท้าทายที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่หรือเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น 1) การก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง 2) การพัฒนาขีดความสามารถของธุรกิจในประเทศ 3) การปรับตัวและฉกฉวยโอกาสจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ 4) การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคม 5) การบริหารจัดการ การเข้าสู่สังคมสูงวัย 6) การแก้ปัญหาคอร์รัปชัน 7) การพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศ ด้วยตระหนักถึงความท้าทายและโอกาสดังกล่าว อีกทั้งเพื่อพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในระยะยาวตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 บัญญัติว่า ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (1) ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

ภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงการมีความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์การ มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการสื่อสาร การสร้างสรรค์นวัตกรรม และการทำงาน ภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา ในยุคดิจิทัลมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่หลากหลาย ผู้เรียนจะต้องใฝ่เรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้ตนเอง ฝึกฝนการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้สู่การสร้างสรรค์ผลงาน หรือนวัตกรรมใหม่ มีความเร็วเชิงเทคโนโลยีและสามารถประยุกต์ใช้เพื่อสร้างรายได้ ในการดำรงชีวิตหรือการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเข้ามาพัฒนาด้านการศึกษาขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนรู้และนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมภายในโรงเรียน มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายองค์การ (Sheninger, E., 2019) ดังนั้น ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของ

องค์กร หรือสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัลสูงก็จะได้เปรียบในการแข่งขันอันจะนำไปสู่ การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน (จันทนา แสนสุข,2559)

สรุปได้ว่า ยุคดิจิทัลมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่หลากหลาย ผู้เรียนจะต้องใฝ่เรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้ตนเอง ฝึกฝนการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้สู่การสร้างสรรคผลงาน หรือนวัตกรรมใหม่ มีความเร็วเชิงเทคโนโลยีและสามารถประยุกต์ใช้เพื่อสร้างรายได้เนื่องจากผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมภายในโรงเรียนมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมาย

ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัล

ได้มีนักศึกษา นักวิชาการ นักทฤษฎีได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลหลายความหมายดังต่อไปนี้

American Library Associations (2017) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ความสามารถในการใช้ สารสนเทศและใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อค้นหาประเมิน สร้างและสื่อสารสารสนเทศดิจิทัลเป็นความสามารถ ที่จำเป็นต้องมีทั้งความรู้ความเข้าใจและทักษะทางเทคนิค

Bawden, D. (2007). ได้ให้ความหมายว่าภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการอ่านและ ประมวลผลและประมวลผลรายการสารสนเทศในรูปแบบของ ไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) หรือ มัลติมีเดีย (Multimedia) ที่สามารถนำไปใช้งานได้

Gkuster ,P. (1997) ได้ให้คำนิยาม ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึงความสามารถในการทำ ความเข้าใจและใช้ สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ จากหลากหลายแหล่งสารสนเทศนำมาเสนอ ด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต

Martin,A. (2008) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำดิจิทัลหมายถึง ผู้ที่มีความตระหนักทัศนคติและ ความสามารถของบุคลากรในการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างเหมาะสมและใช้อำนวยความสะดวกในการระบุ (identify) เข้าถึง (Access) จัดการ (Manage) บูรณาการ (Integrated) ประเมิน (Evaluate) วิเคราะห์ (Analyze) และสังเคราะห์ (Synthesize) ทรัพยากรดิจิทัล การสร้างความรู้ใหม่ การแสดงออกโดยการสร้างสื่อและการสื่อสารกับผู้อื่นใน

บริบทของสถานการณ์ต่างๆในชีวิตโดยเฉพาะเจาะจงเพื่อสามารถแสดงออกและสะท้อนทางสังคม

ชุตีรัตน์ กาญจนธงชัย (2562) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึงการแสดงผลของผู้นำโดยสังเกตได้จากพฤติกรรมความสามารถในการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นและจูงใจเพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตามและทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ความรู้ความสามารถในด้านดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในองค์กรโดยการกำหนดภาพอนาคตในองค์กรได้อย่างชัดเจนด้วยการสนับสนุนความร่วมมือของ บุคลากรมีการนำดิจิทัลเข้าไปใช้ในการทำงานสนับสนุนทรัพยากรนิติศาสตร์และส่งเสริมบุคลากร มีการนำดิจิทัลเข้าไปใช้ในการทำงานสนับสนุนทรัพยากรดิจิทัลและส่งเสริมให้บุคลากรร่วมมือร่วมใจในการทำงานมีการสื่อสารด้วยวิธีการดิจิทัลรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลระหว่างองค์กรอย่างสร้างสรรค์และมีจริยธรรมเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรได้อย่างเหมาะสม

ดาวรุวรรณ ถวิลการ (2564) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถ ของผู้บริหารในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการในสถานศึกษาโดยมีวิสัยทัศน์และ เป็นผู้นำในการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและ ทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรอบรู้และรู้เท่าทันสื่อโดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ใส่ใจเรื่องของสัต์วทางการสอนที่เหมาะสม

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึงพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำในการส่งเสริมความรู้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียนครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง

โดยคำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมโดยมีองค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์เกี่ยวกับดิจิทัล ทักษะและความรู้ดิจิทัล การสื่อสารและสารสนเทศ โดยดิจิทัลและความรู้ความสามารถใช้เทคโนโลยี

องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

นักการศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย นักทฤษฎีได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลดังต่อไปนี้

Toduk,Y. (2014) ได้กล่าวว่างค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ดังนี้

1) ความสามารถด้านนวัตกรรม (The ability of innovation/entrepreneurship) ผู้นำสามารถถ่ายทอดความคิดของตนและค้นหาแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนความคิดนั้น เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์จะสร้างอนาคตและผู้ที่มีทีมงานที่น่าไว้วางใจ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางธุรกิจและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางธุรกิจ

2) ทักษะดิจิทัล (Digital Skills) ทักษะดิจิทัลเป็นทักษะที่ใช้ในการใช้ เทคโนโลยีเพื่อการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความแตกต่างทางธุรกิจ เพิ่มโอกาส ทางการแข่งขันสูง การได้ติดต่อกับลูกค้าและพนักงาน “ตัวแทนดิจิทัล” ผู้นำต้องรู้วิธีสื่อสารและ การแบ่งปันในโลกเทคโนโลยีที่เปิดกว้างขึ้นการมี “จุดยืนดิจิทัล” นี้จะช่วยให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3) เครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง (Strong Networks and Collaboration) การรวมทีมทั้งหมดและพันธมิตรทางธุรกิจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทร่วมกันการแสดงความคิดเห็นและมีกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน นอกจากนี้ยังหมายถึง ความร่วมมือนอกภาคส่วนของตนเอง และรวมถึงบริบททางธุรกิจของตัวเอง

4) การมีส่วนร่วมผ่านวิสัยทัศน์ (Attaining loyal participation via vision) การสร้างแรงบันดาลใจให้เพื่อนร่วมงานด้วยการแสดงวิสัยทัศน์ดิจิทัล สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน เป็นทีม นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการรู้จักผู้อื่นเป็นการส่วนตัว ดังความสามารถที่เป็นจุดแข็งมา ทำงานร่วมกัน

Kaganer, E., Sieber, S., & Zamora, J. (2014) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล ว่าจะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) พัฒนาทักษะทางดิจิทัล (Become Digitally Fluent) เป็นการ ยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญ ต่อการเข้าสู่โลกดิจิทัล ตระหนักถึงความจำเป็น ความ คล่องทางดิจิทัล และการบูรณาการความคิดของดิจิทัลเข้าสู่การจัดการในชีวิตประจำวัน

2) การพัฒนาทักษะและความรู้ใหม่ ๆ (Develop New Capabilities)

3) ความเต็มใจลองปฏิบัติ (Willingness to Experiment) เป็นการ ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยในการติดต่อสื่อสารแบบรวดเร็วทันเวลาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกรูปแบบ

4) ความรู้ความเข้าใจว่าเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทเปลี่ยนแปลงสังคม และมีผลกระทบต่อองค์กรอย่างมาก (Understand How Technology Is Transforming Society)

5) ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานเป็นทีม (Promote Collaborative สิ่งแวดล้อม)

6) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปรับปรุงการทำงาน

Sullivan, L. (2017) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย

1) ความรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) คือ ความสามารถในการค้นหา ประเมิน ใช้ แบ่งปัน และสร้างเนื้อหาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่เพียงต้องการทักษะ ด้านเทคนิคเท่านั้น แต่ยังต้องใช้ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ วิจัย วรรณกรรม สร้างสรรค์ และทักษะ ทางสังคม

2) วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) เป็นความสามารถในการคาดการณ์ อนาคตของเทคโนโลยีใหม่ ๆ และพร้อมกับการสร้างกลยุทธ์ดิจิทัลด้วย

3) การป้องกัน (Defense) เป็นความสามารถของผู้นำในการกำหนดสิ่งที่ จำเป็นสำหรับองค์กร การกระตุ้นให้พนักงานทำงานสู่วิสัยทัศน์ดิจิทัล ตัวอย่าง เช่น ความศรัทธา ของผู้นำ ในการกระตุ้นให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม พัฒนาสภาพแวดล้อมให้สนับสนุนการก้าวทัน เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

4) การแสดงตัวตน (Presence) เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนับสนุนผู้นำที่มี วิสัยทัศน์ดิจิทัลที่ชัดเจนและพนักงานสามารถมองเห็นได้

5) การสื่อสาร (Communication) รูปแบบการสื่อสารของผู้นำจำเป็นต้องมี แนวทางปฏิบัติในการสื่อสารที่สะท้อนวิสัยทัศน์ดิจิทัล

6) การปรับตัว (Adaptability) วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการค้นพบเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการพัฒนาแนวทางที่ยืดหยุ่นในการออกแบบสถานที่ทำงานดิจิทัลช่วยเสริมความแข็งแกร่งใน

การปรับตัว ด้านที่ท้าทายที่สุดในการปรับตัวสำหรับผู้นำคือการพัฒนาความอดทนต่อความเสี่ยง ที่สูงขึ้นของนวัตกรรม

7) ความตระหนักในตนเอง (Self-Awareness) ทุกวันนี้ ระดับของการ เชื่อมต่อสำหรับผู้นำและพนักงานแตกต่างกันไปจากเดิมมาก ขอบเขตระหว่างภายในและภายนอกสำนักงานจะเบลอลแล้ว แนวทางของผู้นำและกระบวนการโน้มน้าวผู้อื่นควรกลายเป็นแนวปฏิบัติ ที่เป็นธรรมชาติและต่อเนื่อง

8) การสร้างทางวัฒนธรรม การรับรู้ทางวัฒนธรรมเป็นการแสดงวิสัยทัศน์ ดิจิทัลเกี่ยวข้องกับค่านิยมที่จำเป็น ผู้นำควรรับรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการทำงาน แบบดิจิทัล

กนกกร สมปราชญ์ (2560) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำแบบดิจิทัล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) วิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล
- 2) การพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารและบุคลากร
- 3) สมรรถนะและความสามารถทางดิจิทัลของผู้บริหาร
- 4) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้
- 5) จริยธรรมองค์การและสังคมดิจิทัล

จิตรกร จันท์สุข (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหาร 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการใช้เทคโนโลยี มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ
 - 1.1) ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ดิจิทัล
 - 1.2) ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัลและ
 - 1.4) ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมองค์การโดยให้ครูสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในการเรียนการสอน

2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ

- 2.1) ผู้บริหารสามารถมองการณ์ไกลเพื่อความสำเร็จในอนาคตขององค์กร
- 2.2) ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัลและ

2.3) ผู้บริหารมีกลยุทธ์ที่สนับสนุนเป้าหมายขององค์กร

3) การเป็นผู้นำดิจิทัล มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ

3.1) ผู้บริหารปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่สามารถใช้ดิจิทัล

3.2) ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรและ

3.3) ผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษากับบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ความสามารถในการใช้ดิจิทัล มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ

4.1) ผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีใหม่ๆ

4.2) ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ด้านดิจิทัลและค้นพบวิธีใหม่ๆ และ

4.3) ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเทคนิคทางด้านดิจิทัลและ

5) การบริหารจัดการโครงสร้างมีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ

5.1) ผู้บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

5.2) ผู้บริหารสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ส่วนบุคคลในการทำงานร่วมกันและ

5.3) ผู้บริหารสามารถปรับปรุงสารสนเทศและเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ

ชุดิรัตน์ กาญจนารังชัย (2562) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษาพบว่าภาวะ ผู้นำประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่

1) ความรู้ดิจิทัล เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความเข้าใจใน
ดิจิทัล เข้าใจถึง การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลกดิจิทัล มีการใช้ดิจิทัลในการบริหารจัดการ
สถานศึกษารวมไปถึงการนำดิจิทัล เข้ามาช่วยในการบริหารงาน มีการเก็บรวบรวมข้อมูล
สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในเรื่องการบริหารงาน มีการ คัดอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกใช้
สื่อดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม รวมไปถึงการประมวลผลข้อมูลสารสนเทศใน โลกดิจิทัล สามารถ
ระบุได้ว่าสารสนเทศใดน่าเชื่อถือมีความรู้ในด้านจริยธรรม กฎหมายมารยาทและการใช้ ดิจิทัล
โดยสังเกตได้จากตัวบ่งชี้ ดังนี้

2.1) เข้าใจดิจิทัล โดยเข้าใจบริบทของโลกดิจิทัล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
ของโลกดิจิทัล ส่งเสริมผู้ร่วมงานให้เข้าใจดิจิทัล รู้กฎหมายดิจิทัล ใช้ดิจิทัลอย่างมีจริยธรรม

2.2) การใช้ดิจิทัล โดยใช้ดิจิทัลในการทำงาน ใช้ดิจิทัลในการบริหารงานใช้
ดิจิทัลในการ สื่อสารสั่งการ ใช้ดิจิทัลในการกระตุ้นความสนใจของหน่วยงาน ใช้ดิจิทัลติดต่อ
ประสานงานระหว่างหน่วยงาน

2.3) การรู้สารสนเทศ เป็นพฤติกรรมของผู้นำโดยเข้าถึงข้อมูลสืบค้นแบบดิจิทัลและ ประเมินผลข้อมูลนั้นได้ คิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการเลือกใช้สารสนเทศ ใช้สารสนเทศประกอบการ ตัดสินใจ จัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบส่งเสริมพัฒนาแหล่งสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

3) วิสัยทัศน์ดิจิทัล คือพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้นำที่แสดงถึงการมีทักษะในการวางแผน อนาคตขององค์กรด้านดิจิทัล มีการรวบรวมข้อมูลทรัพยากรเพื่อใช้ในการสร้างวิสัยทัศน์ มีการเผยแพร่สาร ดิจิทัลและนำวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันสร้างกับสมาชิกในองค์กรลงไปสู่การปฏิบัติ โดยสังเกตได้จากตัวบ่งชี้ ดังนี้

3.1) การสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตระหนักถึงศักยภาพขององค์กร รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อ สร้างวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สังเคราะห์กำหนดภาพอนาคตองค์กรอย่างชัดเจน สร้างภาพอนาคตดิจิทัลกับ ผู้ร่วมงานมีมุมมองของภาพอนาคตโลกดิจิทัล

3.2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ดิจิทัล สามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์ดิจิทัลสร้างความเข้าใจให้กับ บุคลากรในวิสัยทัศน์ดิจิทัล ทำให้สมาชิกยอมรับวิสัยทัศน์ดิจิทัลและจงใจสมาชิกในการเผยแพร่วิสัยทัศน์

3.3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ดิจิทัล นำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เชื่อมโยงวิสัยทัศน์ที่ท่านไปสู่ เป้าหมายนโยบายแผนงานโครงการ สนับสนุนบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ สร้าง บรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิสัยทัศน์ และติดตามประเมินผลวิสัยทัศน์

4) การสื่อสารคือ พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารในรูปแบบวจนภาษาและอวจนภาษา มีความสามารถในการใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการสื่อสารจิตใจให้ผู้อื่นทำงานด้วยทักษะการสื่อสารอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย มีทัศนคติและบรรยากาศการสื่อสารที่ดีเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีในการสื่อสารของสมาชิกในองค์กร ก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสังเกตได้จากตัวบ่งชี้ ดังนี้

4.1) ทักษะการสื่อสาร คือความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียนและการกระทำ สามารถ สื่อสารให้เกิดความสัมพันธอันดีในการทำงาน นำสื่อดิจิทัลมาใช้สื่อสารได้อย่างมีเหตุผลและสื่อสารจูงผู้อื่นไปสู่ การปฏิบัติงาน เป็นแบบอย่างที่ดีในการสื่อสาร

4.2) ทักษะในการสื่อสาร คือทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองของผู้สื่อสาร ทัศนคติเชิงบวกต่อการ สื่อสารดิจิทัล ทักษะที่ดีต่อเรื่องที่สื่อสาร การสื่อสารทางบวกทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการสื่อสารและเห็น ประโยชน์ของการสื่อสาร

4.3) ความชัดเจนในการสื่อสาร คือสื่อสารอย่างตรงประเด็น ตรงไปตรงมา ใช้ภาษาและ ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย ใช้ข้อความชัดเจนส่งงานผ่านดิจิทัล สามารถทำให้สมาชิกมีความเข้าใจชัดเจนต่อศาลที่สื่อ ออกไปและทบทวนสารที่สื่อออกไปกับบุคลากรเพื่อความถูกต้องชัดเจน

ปกรณ์ สกฤ (2561) การกล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล ดังนี้

1) การมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ความสามารถ แลกเปลี่ยนถ่ายทอดวิสัยทัศน์หรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์กรด้วยการพัฒนานวัตกรรม และประยุกต์ใช้ดิจิทัล เพื่อยกระดับความเป็นเลิศขององค์กร การเข้าใจกลยุทธ์ที่สนับสนุนเป้าหมายจะเป็นการ เพิ่มโอกาสในการแข่งขันขององค์กรด้วยนวัตกรรมดิจิทัล

2) การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว (Professional Practice) ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง ตระหนักว่าจะต้องเป็นผู้นำในการใช้งานได้อย่างคล่องแคล่วเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี (Digital Native) สามารถจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้วัฒนธรรมดิจิทัลได้อย่างมืออาชีพ ออกแบบสถานที่ทำงานเพื่อช่วยสร้าง บรรยากาศให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และการสร้างพลังอำนาจด้วยเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่างๆ

3) ความสามารถในการนำเสนอสารสนเทศมาใช้ (Data Driven) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเรียกใช้ข้อมูล สารสนเทศได้อย่างอิสระ (Free Flow of Information) โดยนำมาใช้อย่างไม่จำกัด ทำให้เกิดประโยชน์ในการ สร้างข้อมูลเพิ่มให้กับองค์กร ตั้งแต่การทำงานประจำวันการ วางแผนกลยุทธ์ การบริหารจัดการคุณภาพได้ อย่างต่อเนื่อง โดยใช้แหล่งเรียนรู้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร (Talent Management) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจขีดความสามารถของคนในองค์กร จัดการและสร้างสมดุลของทักษะ ความสามารถของคนในองค์กรได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถจัดการกับปัญหาในการทำงานการ สร้างสรรค์นวัตกรรมดิจิทัลใหม่ การเป็นผู้ประกอบการ

ความเป็นมืออาชีพในการทำตามแผนที่กำหนด การ จ้างบุคลากรที่มีความรู้ความคิดเชิงนวัตกรรม

5) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลดิจิทัล (Digital Age Learning Culture) ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลให้เป็นปกติในองค์กรจนเกิดเป็น วัฒนธรรมการเรียนรู้โลกดิจิทัลในองค์กรได้อย่างทั่วถึง ติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ให้โอกาส ทดลองโครงการใหม่ๆและมีความรวดเร็วในการตัดสินใจ

เลอศักดิ์ ตามา (2564) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ดังนี้

1) การมีวิสัยทัศน์ คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการแสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนมีมุมมอง ทางด้านการจัดการศึกษาที่ทันสมัย ถ้าตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กรไปสู่การ เปลี่ยนแปลง นำความรู้และวิธีการใหม่ๆมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ

2) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม คือ พฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งเสริมการทำงานแบบมี ส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจติดตามตรวจสอบและประเมินผล สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในองค์กรและสร้างเครือข่าย ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) การมีความคิดสร้างสรรค์ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึง ความสามารถในการคิด จินตนาการ เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์สู่กระบวนการคิดในสิ่งใหม่ๆ สร้างนวัตกรรมใหม่ๆและพัฒนาต่อยอดเพื่อนำมาใช้ในการบริหาร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระทางความคิด ในการสร้างสรรค์และพัฒนางานใหม่ๆอยู่เสมอ

4) ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง ความรู้ความสามารถและทักษะของผู้บริหารในการเข้าถึง การใช้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัล พัฒนาและประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลให้ สอดคล้องกับกลยุทธ์และเป้าหมายของสถานศึกษา

5) การสร้างแรงจูงใจ หมายถึง ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการสร้างขวัญและ กำลังใจกระตุ้นให้พวกเราด้วยวิธีต่างๆ ให้คำยกย่อง ชมเชย รางวัล ข้อเสนอแนะเวลา ก่อนอยู่เสมอ ส่งเสริม การเกิดทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม รวมถึงสร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

6) องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง หลักการแนวปฏิบัติที่พัฒนาขีดความสามารถและการเรียนรู้ ของตนเองและบุคลากรในองค์กร การถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อให้องค์กรมีความคล่องตัวและยืดหยุ่น สร้าง วัฒนธรรมการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำพองค์กร ให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สุขญา โกมลวานิช และคณะ (๒๕๖๓) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ ต่างประเทศมาเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) คือพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการ สื่อสาร การประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่าย โดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารกับนักเรียน ครู บุคลากรและชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมี 3 ตัวชี้วัด คือ การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อดิจิทัล (Public Relation Using Digital Media) และการสร้าง เครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล (Creating a Network Through Digital Media)

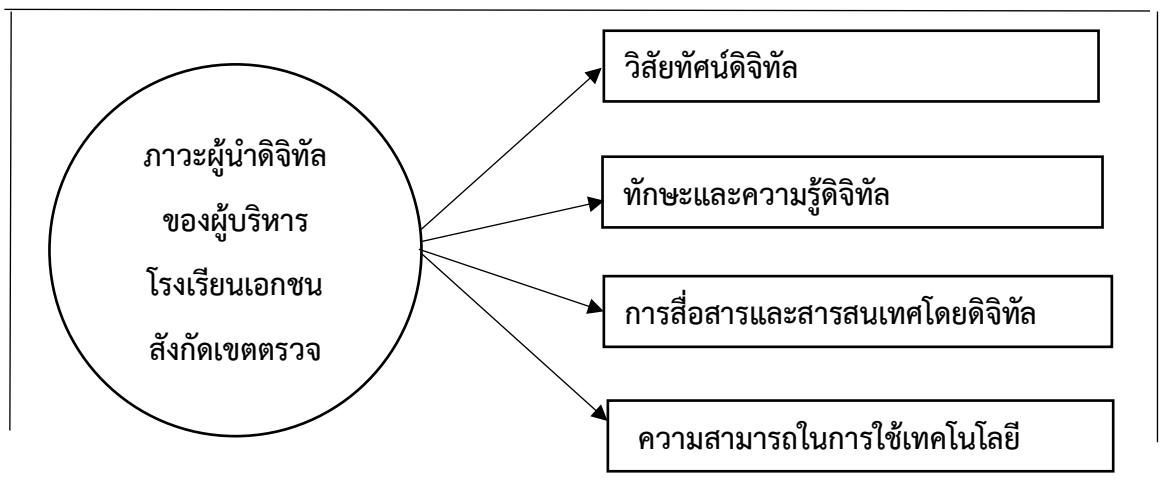
2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) คือพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกการดำเนินงานใน สถานศึกษา สามารถสร้างกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากร สามารถเรียนรู้ ปรับตัว พัฒนาตนเองและสร้างนวัตกรรม มี 3 ตัวชี้วัด คือการกำหนดนโยบายดิจิทัลร่วมกัน (Set Digital Public Together) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน (Use of Digital Technology in Operations) และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมีจรรยาบรรณ (The Use of Digital Media Creative and Ethic)

3) การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) คือพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสามารถในการ ค้นหา การประเมิน การใช้ การแบ่งปันและการสร้างสรรค์สารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ จัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การสร้างนวัตกรรม และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 5 ตัวชี้วัด คือการออกแบบการเรียนรู้ดิจิทัล (Teaching and Learning Digital Design) การสร้างนวัตกรรม การ เรียนรู้ดิจิทัล (Innovation) การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (Creating Artisphere that is Conducive to Learning) การแบ่งปันข้อมูลผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Sharing Information

Digital Technology) และการสร้างสื่อดิจิทัลมาบูรณาการในการเรียน (Creating Digital Media to Integrate Learning)

ผู้เขียนได้สรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล รวมทั้งศึกษาเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลที่ได้สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของสถานศึกษาเอกชน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประกอบไปด้วย 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล คือ อยกระดับความเป็นเลิศขององค์กร การเข้าใจกลยุทธ์ที่สนับสนุนเป้าหมายจะเป็นการ เพิ่มโอกาสในการแข่งขันขององค์กรด้วยนวัตกรรมดิจิทัล 2) ทักษะและความรู้ดิจิทัล คือ ความรู้ความสามารถและทักษะของผู้บริหารในการเข้าถึง การใช้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ 3) การสื่อสารและสารสนเทศโดยดิจิทัลคือพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการ สื่อสาร การประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่าย 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี คือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ จัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การสร้างนวัตกรรมและการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังรูปภาพที่ 1

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของโรงเรียนเอกชนเขตตรวจราชการที่ 12

จากภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของนักการศึกษาและนักวิชาการต่างๆ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ทักษะและความรู้ดิจิทัล 3) การสื่อสารและสารสนเทศโดยดิจิทัล 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประกอบไปด้วย 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล คือยกระดับความเป็นเลิศขององค์กร การเข้าใจกลยุทธ์ที่สนับสนุนเป้าหมายจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันขององค์กรด้วยนวัตกรรมดิจิทัล 2) ทักษะและความรู้ดิจิทัล คือ ความรู้ความสามารถและทักษะของผู้บริหารในการเข้าถึง การใช้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ 3) การสื่อสารและสารสนเทศโดยดิจิทัลคือพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการ สื่อสาร การประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่าย 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี คือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ จัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การสร้างนวัตกรรมและการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 12(34), 51-66.
- จันทนา แสนสุข. (2559). ภาวะผู้นำ Leadership. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิลกรุ๊ป จำกัด.
- จิตรกร จันทรสุข. (2564). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ขยายโอกาส. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(2), 36-49.
- ชุตีรัตน์ กาญจนธนะชัย. (2562). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ดาวรรุณณ ถวิลการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปกรณ์ ลีสกุล. (2561). Leadership in digital era: ภาวะผู้นำในโลกดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2565 จาก <http://today.line.me/th/pc/article/leadership+in+Digital+Era>
- เลอศักดิ์ ตามา และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(38), 224.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุชนา โกมลวานิช และคณะ. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. ใน สุรศักดิ์ วงศ์รัตน
ชีวิน (บ.ก.) การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21
(น.700-708). มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- พา อักษรเสือ และ เอกราช โขจิตพิมานเวช. (2562). ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหาร
สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตศึกษามหา
จุฬาลงกรณ์, 6(3), 634.
- American Library Association. (2017). Guidelines for information services. New
York: Marcel Dekker, Inc.
- Bowden, D. (2007). Origins and concepts of digital literacy. (p.19-34) In Lan
kshear, C. & Knobel, M. (Eds.). Digital literacies: Concepts, policies and
practices. New York: LangPub.
- Gkuster, P. (1997). Digital literacy. New York: John Wiley.
- Martin, A. (2008). Digital literacy and the “Digital society. (p.151-175). In
Lankshear, C., & Knobel, M. (Eds.) Digital literacy: Concepts, policies and
practices. New York: Lang Pub.
- Sheninger, E. (2019). Digital leadership: changing paradigms for changing time.
Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Sullivan, L. (2017). 8 Skills Every Digital Leader Needs.
<https://www.cmswire.com/digitalworkplace/8-skills-every-digital-leader-needs/>
- Toduk, Y. (2014). 2023 Lideri-Dijital Çağın Liderlik Sırları. Istanbul. Doğan Egmont
Yayınları.